

PRZEGLĄD CERAMICZNY

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM TECHNICZNYM I EKONOMICZNYM
WSZYSTKICH GAŁĘZI PRZEMYSŁU CERAMICZNEGO.

ROCZNIK JEDENASTY.

CENA PRENUMERATY:

Rocznie 10 Kor. — 5 Rb. — 10 Mk.

Pojedynczy zeszyt 50 hal.

Redaktor: Inż. Karol Rolle.

Adres Redakcyi i Administr.:
Podgórze, św. Floryana 5.

CENA OGŁOSZEŃ:

Cała strona 15 K., $\frac{1}{2}$ strony 10 K.,
 $\frac{1}{4}$ str. 6 K., $\frac{1}{8}$ str. 4 K., $\frac{1}{16}$ str. 2 K.

Przy powtórzeniu kilkakrotnem
znaczny opust.

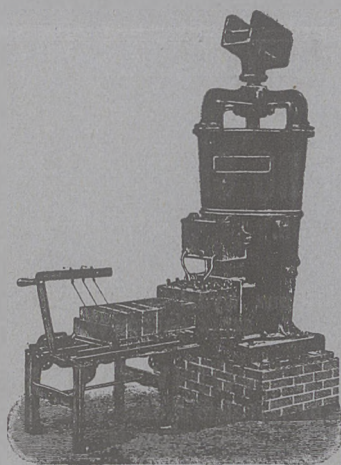
N° 10.

z d. 25. maja 1911.

Treść:

Z powodu projektu nowej fabryki cementu w Galicyi. — Sztuczne suszarnie.
Przemysł ceramiczny w Galicyi przed pół wiekiem. — Kronika.

WINCENTY BOGUCKI, Chrzanów

Pierwsza GALICYJSKA FABRYKA

==== maszyn i form ====

dla przemysłu cegielnianego, cementowego
i betonowego

wyrabia: dla cegielń formy i stoły na cegły rę-
czne; prasy kieratowe i wtórne na cegły prasowane.
Prasy sankowe na dachówki tłoczone. — Drenarki
ręczne i motorowe. =====

Walcówki dla przerabiania gliny dla cegielni
i kaflarni. =====

Formy na rury i kręgi betonowe. — Prasy na dachówki cementowe.

====
Kosztorysy i cenniki na żądanie.
=====

Bardzo liczne świadectwa wykonanych robót.

Dawne roczniki
„Przeglądu
ceramicznego“

o ile zapas starczy
po 6 kor.

do nabycia
w Administracji „Przeglądu“
tamże do nabycia
bardzo interesująca
broszura: 15

GLINA
Leski: | WYROBY Z NIEJ,
cena 60 hal.
wraz z przesyłką poczt.

CEMENT, ŻELEZO
A BETON.

Casopis pro moderni kon-
strukce, stavebni hmoty,
průmysl a obchod.

Vychází 25. každého
mésice. 16

Redakce a Administrace
Praha Vinohrady, Hal-
kova 56.

Předplatné na 12 Čísel
K 950, pro cizinu K 12.

Jac. Raubitschek
Praga-Bubna
Fabryka maszyn i odlewnia stali i żelaza.

Zastępca **Maks. Neumann**
Kraków ul. Szpitalna 36.

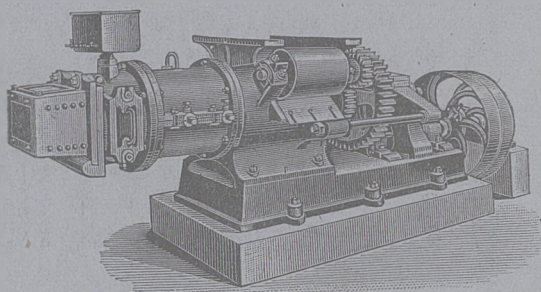
Maszyny ceglarskie
wszelkiego rodzaju i najlepszej konstrukcyi

Maszyny strycharskie
dla ruchu maszynowego i konnego.

Wyrabiacze
i maszyny rozdrabniające
dla wszystkich celów. 5

Prospekty i katalogi darmo.
Próby i kosztorysy na żądanie.

Ugniatacz Konoidowy
— (Stożkowy) —
pat. Horna
najlepsza i najpraktyczniej-
sza maszyna do przerabia-
nia gliny.

DWUTYGODNIK DOSTAW

Biurow Redakcyi
i Administracyi:

Lwów

ul. Kopernika 12.

Kraków

Jagiellońska l. 11.

Konto Pocztovej
Kasy oszczędn.:
L. 112560.

poświęcony
galicyjskiemu
dostawnictwu
zawiera wiadomości o wszelkich rozpisanach publicznych o zapotrzebowaniach prywatnych itd. i wychodzi 1-go i 15-go każdego mies. ze stałym dodatkiem

ORGANIZACYA.

Prenumerata
za regularną
wysyłkę pisma
wynosi: 2

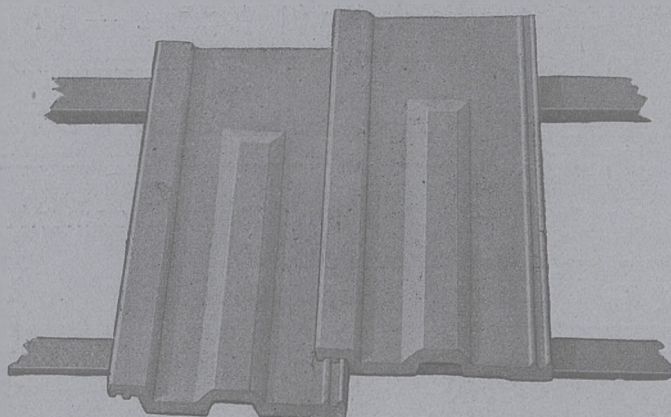
Kwartalnie 2 K.

Półrocznie 4 K.

Rocznie 8 K.

Najlepsza — prasa na dachówki żłobkowane ciągnione.
w obecnej dobie

Patenty we wszystkich państwach przemysłowych.

Dzienna wydajność 12—15.000
sztuk dachówek.

PODWÓJNY ŻŁOBEK
z przykryciem ukośnem i nasadką
do wiązania.

Na żądanie natychmiast przesyła
się prospekty i wzory.

Dzielni zastępcy poszukiwani.

F. P. VIDIC i Sp.
Fabryka dachówek żłobkowanych
ciągnionych — dział maszynowy.

LUBLANA (Laibach)
Kraina — Austrya.

Kominy fabryczne, omurowanie kotłów, piece pierścieniowe

dla przemysłu cegielnianego, wapiennego i cementowego,
własnych patentowanych systemów

buduje od 30 lat

budowniczy KOHOUT w Pradze III.

— Najlepsze piece nowoczesne. —

7

F. LORD

Biuro techniczne

Kraków, ulica Lubicz I. róg Kolejowej.

SKŁAD

maszyn i wszelkich przyborów dla
wszystkich zakładów przemysłowych
i gospodarczych, jako to: cegielń
tartaków, młynów, gorzelni i browarów.

**Kompletne urządzenia
Cegielni i tartaków.**

WAŁKI FILCOWE krajowego wyrobu.

Stale na składzie w wielkich ilościach
i wszelkich dymenzyach **rury, łączniki,
i armatury.**

Motory parowe i benzynowe. — Smary,
oliwy oryginalne rosyjskie, pasy do ma-
szyn, płyty i sznury gumowe, węże gu-
mowo i parciane, gaza jedwabna o-ygi al-
na szwajcarska, kamienie i wałce młyn-
skie, piły i cyrkularki angielskie, toczki
szmirglowe, **papier szybrowy, drut do
ceglarek** i wiele innych artykułów.

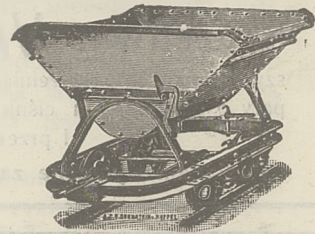
Instalacja światła elektrycznego i przeniesienia siły.
Skład wszelkich artykułów elektrotechni-
cznych. 13

Elektromotory, wentylatory, świeczniki i lampy stołowe.

LAMPY ŁUKOWE.

Lampki żarowe; Lampki Nernsta, Pantala
i Wolframa.

Ceny fabryczne. — Kosztorysy bezpłatnie.

Orenstein i Koppel

we Lwowie, Róg ulicy Asnyka 2, Pańska 5.

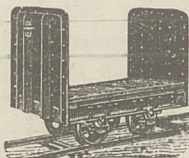
Fabryki

Kolei wążkotorowych i lokomotyw

Praga — Wiedeń — Budapeszt
urządzają i dostarczają:

kolejki przenośne i stałe.

Wagoniki do transportu gliny, cegieł i dachówek
mokrych i suchych.

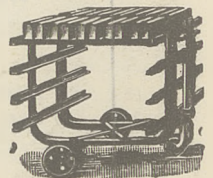
Wynajmują:

**Kompletne kolejki na pewien
okres czasu.**

*Katalogi, kosztorysy etc
bezpłatnie.*

*Używane materiały zawsze
na składzie.* 34

Splata amortyzacyjna.

INŻ. W. DRZYMUCHOWSKI

BIURO TECHNICZNE

40

w Krakowie, ul. Dunajewskiego 9. Telefon 1100.

Dostarcza:

najnowszej konstrukcji **maszyny, prasy i formy** motorowe lub ręczne, do wyrobu **cegła, dachówek, rur itp.** z gliny, cementu i betonu.

Kompletne urządzenia do fabrykacji **cegły piaskowej. Motory** parowe, gazowe, benzynowe, ropne i ssąco gazowe. — **Transmisje.** — **Armatury** dla pary, wody, gazu itp.

Artykuły techniczne jak: pasy transmisyjne, skórzane i z sierci wielbłądziej, rzemyki do szycia pasów, smary, oliwy, wszelkiego rodzaju szczeliwa itp. w najlepszych gatunkach i po cenach fabrycznych.

Szczeliwo „VAS-BLACK“ w laseczkach, pierścieniach i płytach. Jedyne najlepszy, najpewniejszy i najekonomiczniejszy materiał do uszczelniania dławików, wentyli, przewodów itp. dla przegrzanej lub nasyconej pary o najwyższym ciśnieniu. — Wyłącznie i jedynie używane w wojennej marynarce w Polii i przez największe zakłady przemysłowe w kraju i zagranicą.

Posiadam wyłączone zastępstwo do sprzedaży tego szczeliwa dla Galicji i Bukowiny.

PATENTY na wynalazki

wyjednywa

Inżynier Stan. Dzbański

przysięgły Rzecznik patentowy 35

Wiedeń VII. Lindengasse 2 (w pobliżu c. k. urzędu patentowego).

KAROL ROLLE

-- inżynier technolog. --

Specjalista w sprawach przemysłu ceramicznego.

PODGÓRZE, św. Floryana 5. 4

Doradca techniczny przy projektowaniu, zakładaniu i prowadzeniu fabryk ceramicznych (cegła, dachówek, kafli, wapna cementu, gipsu i t. p.).

Laboratorium dla badania surowców gliny, piasku, wapienka i t. p.

Krajowe kursa dla przemysłu ceramicznego w Podgórzu.

Kształcą personal pomocniczy dla fabryk cegła i dachówek. — Nauka bezpłatna. Początek roku szkolnego dnia 1-go października. — Nauka - - trwa 18 miesięcy. - -

3

OTTO HARDUNG

Wiedeń V/2 Kohlgasse Nr. 33.

Wiedeńskie zakłady dla farb i minerałów | Produkty górnicze i chemiczne.

Szkliwa i emalie wszelkich rodzaj.

Popiół do szkliwa. Kobalt. Smalta. Tlenek chromu. Tlenek cyny. Tlenek cynku. Tlenek miedzi i tlenki wszystkich metali. Barwniki, Skaleń Kaolin. Glinka polewowa. Kwarzec. Chinacpai. Fluoryt. Gips modelowy. Braunsztyn. Dolomit. Kalcyt. Minia. Glejta. Boraks. Kwas borowy. Glinka porcelanowa i inne materiały. Jedno z najstarszych źródeł! 25

Z powodu projektu nowej fabryki cementu w Galicyi.

Usiłowania do rozwinięcia fabrykacji cementu w kraju

skreślił inż. K. Rolle.

(Dalszy ciąg).

Dalszym względem, stanowiącym również w znacznej mierze o tanioci produkcji, jest łatwość dobywania i dowozu surowego materiału, który przedstawia się przeważnie jako luźne gruzowisko („Geröll“) i daje możność bardzo łatwej i taniej eksploatacji.

VI. Ceny i rentowność: Dziś byłoby jeszcze nieco zawczasie na ustalenie ceny sprzedaży mającego się w przyszłości produkować cementu. Gdy jednakowoż cena jest najważniejszym czynnikiem, od którego zależy

wysokość zysku (jaki wyniknie w przyszłych bilansach) w stosunku do wyprodukowanej i sprzedanej jednostki wagowej (wagon 10000 kg.) gotowego cementu, względnie do całorocznej produkcji fabryki, przeto koniecznym jest, przyjąć w tym względzie jakąś uzasadnioną cyfrę.

Wobec pertraktacji, toczących się obecnie w sprawie odnowienia kartelu austriackich fabryk cementu, możemy przyjąć śmiało, że skoro w roku 1907 — przy większych (kilkunastuwagonowych) zamówieniach — płacono za wagon cementu K. 480 — loco fabryka bez opakowania, w roku 1908 Kor. 525 — a nawet wyżej, to odnowiony w najbliższym czasie kartel ustali obecnie dość ceny cementu na poziomie co najmniej Koron 350 — za wagon, loco fabryka, wraz z opakowaniem, którą to cenę możnaby uzyskać za znaczną część produkcji, nawet w takim razie gdyby odnowienie kartelu miało się jeszcze odwlec na czas nieograniczony.

Na podstawie tej bardzo umiarkowanej ceny sprzedaży przyjętym został po — uwzględnieniu kosztów produkcji i handlowych — zysk netto w kwocie K. 152.40 na wagonie cementu, co w czasie kartelowym jest stanowczo za skromne.

W projekcie niniejszym nie brano wcale w rachubę możliwości rychłego rozpoczęcia budowy dróg wodnych. To też gdyby sprawa ta w najbliższym czasie pomyślnie załatwioną została, przybyłby nowej fabryce — jak i wielu innym — poważny konsument na długi szereg lat, po skończonej zaś budowie kanałów zyskałoby przedsiębiorstwo nowe, a bardzo tani środek przewozowy, umożliwiający mu konkurencyjność na najbardziej odległych rynkach.

Odnosnie do przytoczonych w dalszym ciągu zestawień cyfrowych, nadmienić wypada, że w przeciwieństwie do przyjętej bardzo niskiej ceny sprzedaży cementu (K. 350 — za wagon 10,000 kg. wraz z opakowaniem) koszty produkcji i wszystkie koszty handlowe i uboczne przedstawione zostały możliwie wysoko i obejmują wszystkie wydatki i ciężary, z jakimi przedsiębiorstwo to liczyć się powinno. Amortyzację poszczególnych grup kosztorysu uwzględniono również w dość wysokim stosunku, tak że urządzenia maszynowe i koszty założenia przedsiębiorstwa zostaną całkowicie zamortyzowane w 10-ciu, budynki w 33-ciu, cały zaś teren w 50-ciu latach.

Budowa fabryki zostanie rozpoczęta z wiosną 1911, pusczenie w ruch odbędzie się najpóźniej z wiosną 1912.

Roessemann i Kühnemann

Juliusz Weiss)

— L w ó w —

ul. Kopernika I. II.

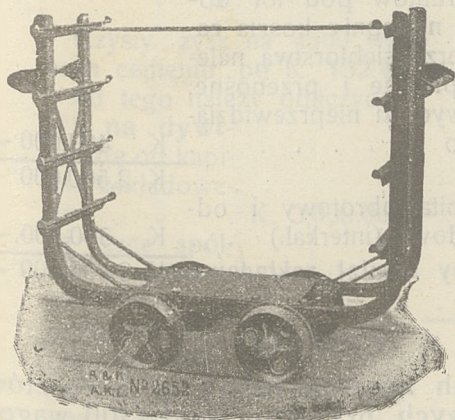
Telef. I. 627.

dostarczają i zakładają tory kolejek wąskotorowych oraz **normalne dojazdowe**, dla cegielni, kamieniołomów, wapienników, fabryk cementu i t. p.

W Pradze i Budapeszcie własne fabryki zwrotnic, tarcz obrotowych, wózków wszelkich typów i t. p.

Bagry!

Maszyny do betonu!

Wynajem kolejek.

19

— Katalogi i oferty bezpłatnie. —

Kosztorys

budowy i urządzenia projektowanej fabryki cementu oraz wydatków połączonych z założeniem przedsiębiorstwa.

1. Maszyny do rozdrabniania surowego materiału i automatycznego transportu tegoż, piece rotacyjne z maszynowymi automatycznymi przyrządami do ich obsługi, młyny i automatyczne przyrządy transportowe, zarówno dla klinierów, jak i do gotowego cementu, automatyczne wagi, przyrządy bezpieczeństwa, transmisje, pasy, liny

etc., według ofert firmy F. L. Smidth & Co. K. 740 000.—

2. Kotły parowe wraz z turbo-generatorami do wytwarzania siły około 1500 HP. dla użytkowania efektywnej pracy około 1300 HP, dalej urządzenia do elektrycznego oświetlenia, kolejki do dowozu surowego materiału, urządzenie warsztatów reparacyjnych, bednarni i wodociągów, według kosztorysu firmy F. L. Smidth & Co K. 510.000.—

3. Koszta montowania całego mechanicznego urządzenia ad 1) i 2), wraz z dowozem kolejowym według przybliżonego kosztorysu firmy F. L. Smidth & Co. K. 100.000.—

4. Budynki fabryczne, fundamenty (pod maszyny), piece, młyny etc. kominy, laboratorium z urządzeniem, budynek warsztatowy, magazyny na cement i materiały, konstrukcje żelazne w budynkach, budynki administracyjne, mieszkania robotnicze, kolej dojazdowa normalnotorowa, wraz z torami fabrycznymi, ładowniami etc. i inne koszty robót budowlanych jak plantowanie, ogrodzenie, etc. według przybliżonego kosztorysu firmy F. L. Smidth & Co. K. 750.000.—

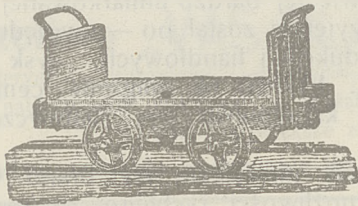
5) Teren pod budowę fabryki, łomy wapienia i grunta z pokładami gliny, oraz wykupno gruntów pod tor dojazdowy, następnie koszty założenia przedsiębiorstwa, należyłości prawne i przenośne, tudzież wydatki nieprzewidziane. około K. 400.000.—
K. 2,500.000.—

6) Kapitał obrotowy i odsetki budowl. (interkal.) . . . K. 500.000.—
Ogólny kapitał zakładowy K. 3,000.000.—

Zestawienie

rocznych kosztów fabrykacji i kosztów handlowych, przy produkcji 4500 wagonów cementu.

Materiał surowy: wydobyte z dowozem do fabryki K. 87,500.—

E. Giełdziński

Fabryka kolei wąskotorowych i wagonów

Lwów, Plac Maryacki. Tel. 1200

urządza i dostarcza:

kolejki przenośne i stałe dla cegieł kamieniołomów, wapienników, tartaków i t. p.

dostarcza i wypożycza:

szyny, tarcze obrotowe, rozjazdy, lokomotywy, bagrownice, wózki kolebkowe dla gliny, wózki pomostowe dla palonej cegły, wózki piętrowe dla suchej cegły itp.

Wynajmuje kompletne kolejki na pewien okres czasu.

Używany materiał oraz części składowe zawsze na składzie.

 Bagrownice dla cegieł.

Katalogi i kosztorysy bezpłatnie.

Splata amortyzacyjna. 54

Z przeniesienia	K.	87,500—
Węgiel: z dowozem do fabryki	K.	124,500—
Materyały: smary, pasy, materiał beczkowy, worki, żelazo etc etc.	K.	112,500—
Robocizna przy fabrykacji i wywozie cementu, wraz z obsługą silnic, światła elektr. i warstatów	K.	154,070—
Administracja techniczna i handlowa, koszty biurowe, reklama, zaprzęgi, asekuracja, kasa chorych etc.	K.	117,200—
Podatki: zarobkowy wraz z dodatkami, gruntowy etc.	K.	130,000—
Amortyzacja: 10 ⁰ / ₀ od urządzeń maszynowych, 3 ⁰ / ₀ od budynków i 2 ⁰ / ₀ od kosztów nabycia terenu	K.	183,400—
Razem	K.	889,170—
Ogólne koszty produkcji handlowe i administracyjne wyniosą zatem na jeden wagon cementu $\frac{889170}{4500}$, czyli	K.	197 60
Na podstawie przyjętej ceny sprzedaży w kwocie	K.	350—
i wyliczonych powyżej kosztów ogólnych w kwocie	K.	197 60
wynika jako czysty zysk kwota	K.	152 40
na każdym wagonie wyprodukowanego i sprzedanego cementu.		

Wynik końcowy.

Czysty zysk na 4500 wagonach cementu, po K. 152.40	K.	685,800—
od tego należy odliczyć 5 ⁰ / ₀ na dywidendę od kapitału zakładowego	K.	3,000,000—
na rzecz spółników (akcjonariuszy)	K.	150,000—
odliczywszy w dalszym ciągu od	K.	535,000—
10 ⁰ / ₀ na tantiemę dla Rady nadzorczej	K.	53,580—
Do przenies.	K.	53,580—
	K.	535,000—

Z przeniesien.	K.	53,580—	K.	535,000—
i 10 ⁰ / ₀ czystego zysku na fundusz rezer.	K.	68,580—	K.	122 160—
pozostanie nadwyżka czystego zysku w kwocie	K.	413,640—		
jako 13,70 ⁰ / ₀ -owa superdywidenda.				

(Dokończenie nastąpi).

Sztuczne suszarnie.

(Dokończenie).

Suszarnie nad piecem (rys. 34) składają się z leżących obok siebie kanałów, które poprzedzielane są od siebie ściankami gipsowymi. Ściany te zamykają już to pojedyncze kanały, już też łączą po 3—4 razem. U góry zamknięte są kanały powalą gipsową, w której na całej długości znajdują się kanaliki do wprowadzenia nasyczonego wilgocią powietrza, łącząc się w kominach, wychodzących ponad dach budynku. Kanaliki w powale są tak rozmieszczone, że na całej długości kanału wytwarzają równomierny przeciąg. Kanaliki w powale opatrzone są — podobnie jak przy suszarniach parterowych — zasuwami do regulowania.

Na podłodze kanału przez całą jego długość biegną pasma rur grzebieniowych. Pod nimi znajdują się otwory, którymi powietrze ogrzane z pieca dostaje się do kanałów, ogrzewając się jeszcze na wspomnianych rurach.

Między rurami umieszczony jest tor, którym wjeżdża się od kanału wózkami.

Przy glinie bardzo wrażliwej, szaluje się podłogę kanału deskami, pozostawiając tylko pod rurami otwory, które kłapami można zamykać lub otwierać stosownie do tego, czy się chce dopływ powietrza wstrzymać, lub tworzyć.

Rzędy, na których składa się ramki z wrobami, tworzą trójkątne, lub czworokątne łąty, biegnące co pewien odstęp równolegle na całej wysokości wzdłuż kanału obustronnie.

Zapełnianie i opróżnianie komór odbywa się w znany już sposób wózkami automatycznymi. Po obu stronach kanałów, wzdłuż murów pozostawione są wolne przestrzenie, któremi biegnie pomost ruchomy, służący do przewożenia wózków do poszczególnych komór.

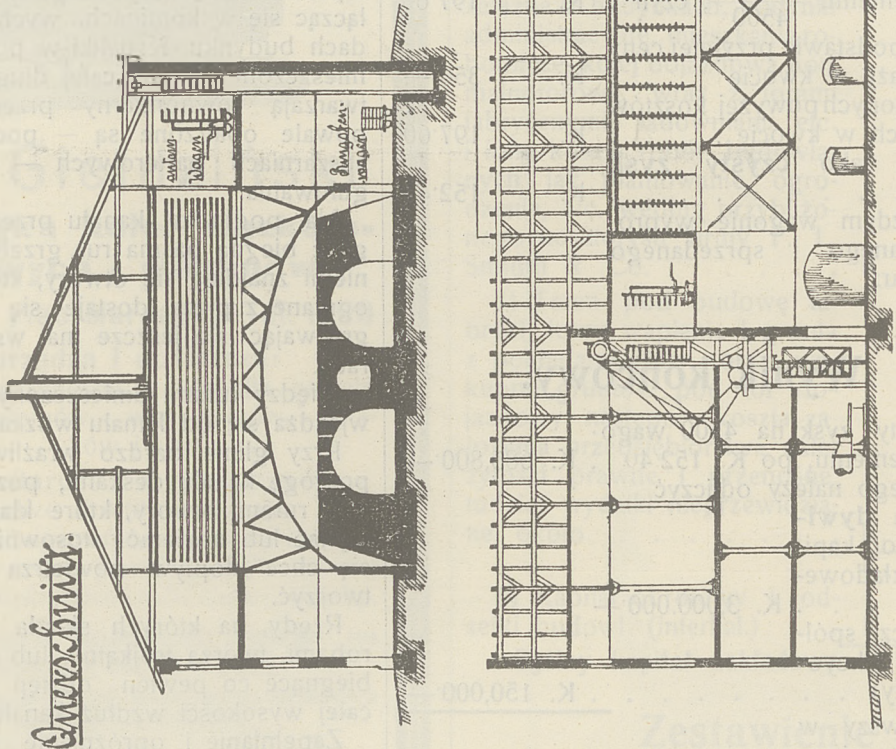
Kanały posiadają na obu końcach drzwi drewniane, które podczas suszenia są zamknięte. W lecie przez otwieranie lub zamykanie można uzyskać kombinowane suszenie już to naturalne, powietrzem na piecu tylko ogrzaniem, już też sztuczne przy zastosowaniu ogrzewania rur parą, względnie ciepłą wodą.

Przez otwarcie drzwi na obu końcach kanału oraz okien w murze obwodowym i wstrzymanie dopływu pary do rur grzebieniowych uzyskuje się suszenie naturalne, którym posługiwać się można w pierwszym stadium suszenia, następnie przez zamknięcie drzwi i doprowadzenie pary względnie ciepłej wody do rur stosuje się suszenie sztuczne.

Suszarnia spoczywa na konstrukcji drewnianej lub żelaznej*).

Napełnianie komory odbywa się w analogiczny sposób, jak przy suszarni parterowej z tą różnicą tylko, że stojak przy prasie, w którym na ramkach układa się wyroby, składa się z dwu luźnych połów (rys. 35). Gdy jedna połowa stojaka napełniona została, obraca się stojak, wskutek czego załadowana połowa sprzęga się automatycznie z wyciągiem i do-

druga połowa stojaka również została napełniona, obraca się stojak i w ten sam sposób jak pierwsza, dostaje się druga połowa na górę.

staje się na piętro. Tam wjeżdża się w nią wózkiem automatycznym, zabiera jej zawartość, wskutek czego ona opada na dół. Gdy

* Rysunek 34 przedstawia suszarnię spoczywającą na konstrukcji żelaznej.

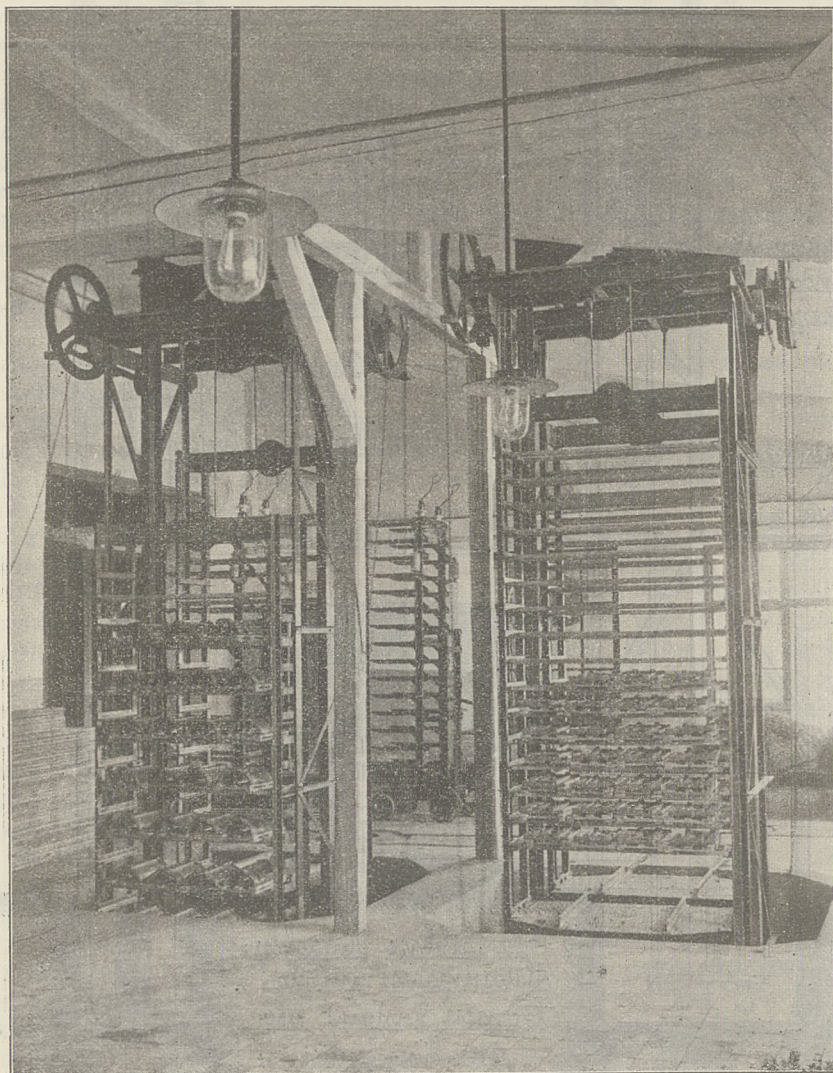
Gdy już kanał został napełniony, odbywa się suszenie w taki sam sposób jak w suszarniach parterowych.

Wysuszone wyroby zawozi się wózkami automatycznymi do spuszczał, które pod-

bnie jest zbudowane jak stojak przy prasie. Ponieważ wózki automatyczne są za wielkie aby nimi można było wyroby zawozić wprost do pieca, przeładowuje się je więc ze stojaka automatycznie na wózki pomostowe tak jak przy parterowych suszarniach i zawozi do pieca. Schemat zawozu do suszarni i do pieca przedstawia nam rys. 36.

mykanie komór i możliwość regulowania dopływu powietrza, wysokie.

Suszarnie te, jakkolwiek opierają się na systemie Kellera, stanowią istotne jego ulepszenie, polegające na regulowaniu dopływu powietrza, które w suszarni Kellera przy parterowych suszarniach jest zupełnie zamknięte. Przy suszarniach nad piecem Keller odciąga

Rys. 35.

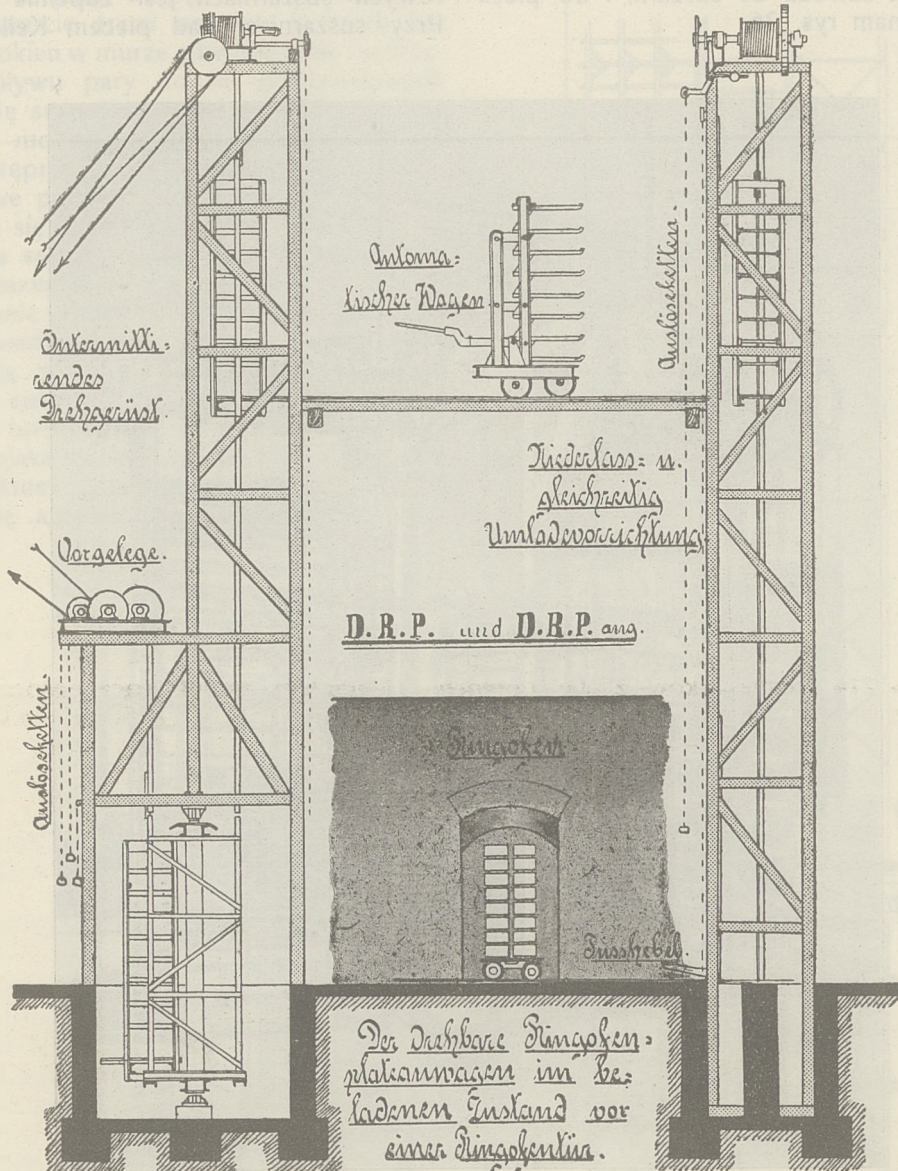
Jakkolwiek suszarnia nad piecem jest kosztowniejsza, to jednak pracuje nierównie ekonomiczniej, niż parterowa, a to ze względu na ilość ciepła, jakiej nam piec dostarcza,

W wielu wypadkach, tam zwłaszcza, gdzie piec dostarcza wiele ciepła, zużycie pary jest minimalne, wyzyskanie zaś ciepła przez za-

wprawdzie powietrze zużyte, przeciągu powietrza nie można jednak tam dowolnie dostosowywać do kanału, podczas gdy w suszarniach z Duderstadt można przeciąg nie tylko regulować, ale go zupełnie wstrzymać. Rzecz to jest jednak mniejszej wagi. Co do ekonomii ciepła bezwarunkowo ważniejszym jest fakt, że Kellera

kanały w suszarni nad piecem tworzą jedną całość, gdyż nie są przepierzone, wskutek czego ciepło rozchodzi się także do tych komór, które go albo mniej, lub też wcale nie potrzebują. Przez to oczywiście efekt cieplny w dotychczasowej komorze ogrzewanej znacznie się

Co się zaś tyczy środków transportowych to jednak aparaty automatyczne Kellera muszą być postawione na pierwszym — przed innymi — miejscu.

Rys. 36.

zmniejsza. Suszarnie z Duderstadt zapobiegają temu przez to, że poszczególne kanały, lub też grupami po 3—4 razem, przedzielone są ścianką gipsową, wskutek tego ciepło zamknięte jest w tej przestrzeni, którą ogrzewać powinno. Wyzyskanie ciepła zwiększa się jeszcze przez zamykanie komór drzwiami na obu końcach.

Przemysł ceramiczny w Galicyi przed pół wiekiem.

W dniu 15. grudnia 1866 r. w towarzystwie technicznym we Lwowie wygłosił odczyt „o

wyrobach glinianych w Galicyi“ członek tegoż towarzystwa Antoni Schneider, literat. Odczyt ten został wydrukowany w rzadkiej dziś broszurce pt. „Jahresberichte des technischen Vereines in Lemberg“ I. Band 1867, znajdującej w bibliotece Szkoły ceramicznej w Podgórzu.

Z odczytu tego przytaczam ustępy, charakteryzujące ówczesny stan przemysłu ceramicznego w kraju naszym.

Zaraz u wstępu autor błędnie podając, że glina garncarska czyli plastyczna zowie się także ogniotrwałą, pisze, że „między innymi, kopalnie gliny ogniotrwałej w krakowskiem: w Grojcu, Mirowie i Porębie przynoszą ich właścicielom około 28 do 30.000 złr. roczniego dochodu“. Dalej pisze:

„Wedle wykazów statystycznych Izb handlowo-przemysłowych w Galicyi istnieje temi czasami w całej prowincyi 820 garncarzy czyli warsztatów; z tych na okręg Izby h. p. lwowskiej zawierającej w sobie obwody: lwowski, żółkiewski, przemyski, sanocki, samborski, stryjski, stanisławowski i kołomyjski przypada 387 rzemieślników czyli majstrów wraz z 649 pomocnikami. Na okręg Izby h. p. brodzkiej, zawierający obwody: złoczowski, brzeżański, tarnopolski i czortkowski, przypada 219 rzemieślników z 375 pomocnikami; zaś na okręg krakowski z obwodami: krakowskim, wadowickim, sandeckim, tarnowskim i rzeszowskim, przypada 214 rzemieślników z 406 pomocnikami. Oprócz tychże jest jeszcze w całym kraju 217 osób, trudniących się handlem towarami glinianymi, których wartość na 471.600 złr. rocznie podawaną bywa, wyłączając stąd wyroby zagraniczne, dowożone po większej części z Czech, Morawii i Śląska, w wartości do 28.947 złr. rocznie. Wszystkie te towary zbywane bywają w kraju i tylko mała ich ilość wartości do 10.000 złr. do Rosyi i 23 000 złr. na Wołoszczyznę wywożoną bywa. Pomiedzy wyrobami krajowemi odznaczają się niektóre pojedyncze warsztaty większych miast, w których naczynia średniej jakości czyli polewane wyrabiane bywają. Niemniej znane są wyroby garncarskie ze Lwowa i Gródka w obwodzie lwowskim; Glińska, Potylicza, Dziewięcierza, Niemirowa i Sokala w obwodzie żółkiewskim; Babic, Sądowej Wiśni, Jaworowa i Jarosławia w obwodzie przemyskim; Birczy i Brzozowa w obwodzie sanockim; Drohobycz, Starejsoli i Komarna w obwodzie samborskim; Mikołajowa, Żurawna i Wojniłowa w obwodzie stryjskim; Ottyni, Halicza, Monasterzysk, Tyśmienicy i Tłumacza w obwodzie czortkowskim; Grzymałowa i Mikuliniec w obwodzie tarnopolskim; Złoczowa, Spikłós

(pod Pomorzaniem), Białego Kamienia, Brodów, Oleska i Załoziec w obwodzie złoczowskim; z Krzeszowic, Poręby, Jaworzna. Krakowa, Liszek, Niepołomic, Brzeska i Radłowa w obwodzie krakowskim; Andrychowa, Biały, Jordanowa, Oświęcima, Kęt. Żywca, Rabki, Tarnawy, Sucheja, Makowa, Wadowic, Łagiewnik i Lachowic w obwodzie wadowickim; Brzostka, Frysztaka, Kołaczyc, Żmigrodu, Tuchowa, Zassowa, Tarnowa i Zabna w obwodzie tarnowskim. Wyroby lachowieckie z fabryki garncarskiej w Dębniakach w obwodzie tarnowskim, spławiane bywają także Wisłą do Kongresówki.

Oprócz wyrobni naczyń pospolitych istnieją w Galicyi w niewielkiem od siebie oddaleniu cztery fabryki fajansu. Nazwa naczyń tego rodzaju, stanowiących serwisy klasy średniej, a nawet i domów zamożnych w naszym kraju, pochodzi od nazwy miejscowości Faenza we Włoszech, skąd wyroby tego naczynia w wieku XVI po Europie rozpowszechnione zostały. Wyroby te zaliczają się do najprzedniejszych w kraju. Głównem zadaniem dla odróżnienia fajansu od innego naczynia glinianego jest delikatniejsza i nieprzeźroczysta polewa biała, emailowana czasem na wzór porcelany rozmaitemi ozdobami, zwykle barwy niebieskiej.

Pierwsza wyrobnia fajansu w Galicyi istnieje we wsi Glińsku, pół mili od miasta Żółkwi odległym, zatrudniająca oprócz przewodnika i nadzorca, także do 60 robotników i kilka koni dziennie, a spotrzebywująca rocznie do 350 korcy gliny, dowożonej z Olejowa, w obwodzie złoczowskim i rozmaitych innych materiałów, do utrwalenia i upiększenia tego naczynia potrzebnych, mianowicie: 8 centnarów feldszpatu, 50 cent. kredy, 8 cent. potażu, 2 cent. boraxu, 9 cent. niedokwasu ołowiu (gleyty), 10 cent. minium, 1 cent. saletry, 3 cent. węglanu sody, 1 cent. ałunu, 3 cent. połamanego szkła, 50 cent. piasku, 80 cent. krzemienia, 10 cent. kredy czerwonej i do 60 sągów drzewa opałowego. Istniejące dawniej w tem miejscu kopalnie gliny garncarskiej, używane również i przez tę fabrykę, są obecnie do znacznej głębokości wyczerpane i przez nieregularną gospodarkę tak niebezpieczne, że dziś tylko z narażaniem życia w dawny szyb tych kopalni dostać się można. Pośledniejszą glinę używają tutejsi garncarze, wypalając z niej naczynia pospolite i niepolewane, barwy żółtawo białej.

Fabryka glińska fajansu produkuje rocznie do 40.000 sztuk rozmaitego naczynia białopolewanego, szczególnie talerzy i półmisków, oraz do 12.000 fajek, razem w wartości 12 do

15.000 złr. rocznie. Wyroby te po większej części w kraju zbywane, po części zaś na Wołoszczyznę wywożone bywają.

Druga większa fabryka fajansu istnieje w miasteczku Potyliczu w odległości o 1 milę od Rawy ruskiej. Zatrudnia ona 1 majstra, 12 czeladników i 36 innych pomocników, a przerabia rocznie do 250 korcy glinki, dowożonej po części z Olejowa, po części zaś wydobywanej od niejakiego czasu w sąsiedniej wsi Kamionce wołoskiej. Istniały dawniej i w Potyliczu, na pograniczu tego miasteczka za wsią Dziewięcierzem, kilka kopalń gliny garncarskiej, z których dochód roczny niegdyś na 1.700 złr. bywał szacowany. Kopalnie te są także już po większej części wyczerpnięte. Fabryka potylicka produkuje na wzór glińskiej rozmaite naczynia stołowe i inne pośledniejsze kuchenne w wartości 5 do 6.800 złr. rocznie, które również po części w kraju zbywane po części na Wołoszczyznę wywożone bywają.

Trzecia fabryka w Siedliskach, opodal Rawy ruskiej, własność p. Józefa Jabłonowskiego, zatrudnia jednego przodownika, dozorcę i 27 pomocników, przerabiając rocznie 30⁰ korcy gliny, po części z Kamionki wołoskiej, w mniejszej części zaś z Olejowa dowożonej. Wyrabia po większej części naczynia stołowe i rozmaite inne pośledniejszej wartości, dochodzącej razem na 7 do 9.000 złr. rocznie, które również w większej ilości w kraju zbywane, po części też na Bukowinę i na Wołoszczyznę wywożone bywają.

Czwartą fabrykę fajansu w obwodzie złotkiewskim zaprowadził w 1855 r. p. Ludwik Zieliński, w majątności swojej Lubyczy królewskiej o 1 milę od Rawy ruskiej odległej, która zatrudniając do 20 ludzi dziennie, przerabia 100 do 150 korcy gliny rocznie, dowożonej z Kamionki wołoskiej, na rozmaite naczynia w wartości 1 do 2000 złr. rocznie, zbywane po większej części w kraju.

Wszystkie przytoczone tu fabryki wytłaczają nazwę miejsc fabrycznych na odwrotnej stronie czyli dnie naczynia w miejscu wyrobionego.

Wyszczególniając produkcję wzmiankowanych tu przezemnie fabryk fajansowych przytoczyłem oraz, że wszystkie prawie nabywają po większej części materiał surowy, to jest glinki, z odległej niemal o 21 mil od tychże kopalni w Olejowie w obwodzie złoczowskim. Dowiaduję się jednak z wiarogodnego źródła, iż właściciel tej kopalni hr. Kazimierz Wodzicki, dla braku odbytu zaprzestaje nadal wydobywania tejże i teraz już tylko istniejące jeszcze zapasy wyprzedaje“.

W dalszym ciągu autor przechodzi do kaflarstwa i ubolewa, że przemysł ten, dawniej w Polsce znany, powoli upadł. Wspomina też że „istniał dawniej w pałacu arcybiskupim we Lwowie w rynku pokój, w którym dziś drukarnia p. Poremby się mieści, którego ściany wyłożone były niegdyś kaflami. Rozmaitość farb, jakimi te kafle powleczone były, a szczególnie kolor złocisty, wpływały wiele na oświetlenie pokoju, pomimo, że będąc dość obszernym, tak jak teraz, tylko jedno okno posiadał. Nazywano go też zwykle złotym pokojem. W nim to zmarł dnia 10 go listopada 1673 r. król Michał Wiśniowiecki w pochodzie swoim na Turków pod Buczacz. Pokój ten zniszczony został podczas restauracji pałacu za czasów arcybiskupa ks. Sierakowskiego, jak się zdaje dla braku odpowiednich pod ręką materiałów do restauracji jego potrzebnych“.

Użycie pieców kaflowych po dworach wiejskich było dawniej powszechnem upadło jednak w czasach, gdy omawiana rozprawa pisana była do tego stopnia, że „stało się już u nas jakby nowością gdyż oprócz miasta Tarnowa, gdzie się wyrób kafla dotąd jeszcze, chociaż w nader szczupłym rozmiarze zatrzymał, trudno wyszczególnić inne znaczniejsze miejsce.

(Dokończenie nastąpi).

KRONIKA.

Osobiste. P. Władysław Stein otrzymał posadę kierownika cegielni parowej w Zawadowie koło Stryja.

P. Zdzisław Stein absolwent szkoły ceramicznej w Podgórzu otrzymał posadę pomocnika kierownika w cegielni maszynowej Banku hipotecznego w Łagiewnikach koło Podgórza.

P. Józef Chmielowski absolwent szkoły ceramicznej w Podgórzu został kierownikiem cegielni maszynowej w Krośnie.

Austryackie Towarzystwo fabryki cementu. Niedawno odbyło się pod przewodnictwem prezydenta, radcy komercyjnego Gustawa Josephy'ego 24 zwykłe walne zgromadzenie Towarzystwa akcyjnego austryackiej fabryki cementu.

Na podstawie sprawozdania skonstatowano że wskutek konkurencji górnośląskich, jak również austryackich poza związkowych fabryk cementu, ceny cementu w ubiegłym roku spadły. Jako moment sprzyjający, podnosi spr

wozdanie fakt, że w ubiegłym roku zbyt na cement znacznie się zwiększył, zmniejszone natomiast i ustalone zostały koszty produkcji, a to wskutek zaprowadzenia nowszych urządzeń. Widoki na przyszłość przedstawiają się również dość pomyślnie, gdyż w projekcie jest zaprowadzenie nowych sieci kolejowych, a będąca w toku organizacja austriackiego przemysłu cementowego i wynikające stąd ewentualne korzystniejsze warunki sprzedaży, znacznie się do tego przyczyniają. Uchwalono dalej wypłacić na kupon za rok 1910 po 51 kor. (60 kor. w r. 1909) i fundusz rezerwowi powiększyć o 100.000 kor.

Przy wyborach do Zarządu zostali wybrani ponownie: radca kom. Gustaw Josephy i dr. Gust. Herzfelder, Maksymilian Lütgendorff i Jan Rothmann. Na posiedzeniu Zarządu obrany został prezydentem radca kom. Gustaw Josephy, a wiceprezydentem radca komerc. Hugo Herzfelder.

Towarzystwa z ograniczoną odpowiedzialnością są doskonałą formą spółek i rozwijają się w Austrii bardzo dobrze. Z końcem r. 1910 było ich w Austrii 1063, z czego 442 z siedzibą we Wiedniu. Galicya zajmuje trzecie miejsce w rządzie prowincji austriackich (Niż. Austria 368, Czechy 231, Galicya 103). W r. 1910 przybyło takich towarzystw 366, z czego we Wiedniu 163, Czechach 74, a na Morawach i w Galicyi po 33. Ubyły w drodze likwidacji w Galicyi 2 towarzystwa, w całej Austrii 47. Również wydatnie wzrósł i kapitał udziałowy tych towarzystw.

Miejska stacya doświadczalna dla badania cementu istnieje od lat 30 (!) w Budapeszcie a obecnie zostanie rozszerzoną i zwiększony jej personal. W Krakowie od lat istnieje projekt utworzenia takiej pracowni, jak dotychczas jednak zawsze jest on projektem. Z polskich miast jedynie Warszawa ma miejską stacyę dla badania materiałów budowlanych.

Rozszerzenie miejskiej cegielni. Gmina miasta Żywca, posiadająca od lat kilku własną fabrykę dachówek obecnie ją znacznie rozszerzyła kosztem 65.000 kor.

Nowa cementownia w Slawonii powstaje na produkcję roczną 10.000 wagonów a kapitał akcyjny jest prawie wyłącznie angielski i wynosi 100.000 ang. funtów.

Kartel cementowy w Austrii zawiązał się w formie towarzystwa z ograniczoną poręką a przystąpiło doń bardzo dużo fabryk austriackich. Połączenie przyszło bardzo trudno, gdyż wielu fabrykom trzeba było przyznać specjalne warunki. Czas trwania kartelu wyznaczono na lat 7, liczą się już w tych kołach, że

jedna z północnych fabryk już po dwóch latach będzie zmuszoną z kartelu wystąpić. Ceny nieco się uregulowały, ale o jakimś wydatnem ich podwyższeniu nawet w najbliższej przyszłości nie ma mowy. Z węgielskimi fabrykantami nie przyszło do porozumienia, gdyż oni nie są jeszcze między sobą w zgodzie, z niemieckimi zaś uregulowano wzajemne rejonu zbytu.

TELEGRAM!!

Dotychczas niebywałe!

Rozdarowujemy
1200 Koron

w nagrodach i gotówce!

Sumę powyższą przeznaczaliśmy dla tych, którzy nlinniejszy obrazek rozwiążą. Każdy, kto w nim znajdzie gospodynię i zamaluje ją, otrzyma w podarunku męski lub damski zegarek wartości 20 Kor. lub na życzenie 15 Kor. w gotówce. Za warunek stawiamy, że każdy nadsyłający, musi zamówić znakomity imitowany złoty łańcuszek „Diana“ i należytość zań w kwocie Kor. 1.75 dołączyć w markach pocztowych. Po nadesłaniu rozwiązań, nastąpi rozdzielenie nagród. — Wszelkie przesyłki należy adresować do: „Patria-Zentrale A. Seifert, Wien, VII. Neubangasse 63.

Nazwisko Miejscowość ulica

Bardzo wytrawny
palacz

w piecu kręgowym zarazem
majster ceglarski

poszukuje zaraz posady

Zgłoszenia pod Palacz l. 38 do Administracji.

Kierownik i majster

ceglarski obeznany z wyrobem dren, dachówek, cegieł i paleniem wapna szuka posady.

Zgłoszenia pod liczbą: „100“ do Administracji

Przeglądu.

TOWARZYSTWO DLA BUDOWY SZTUCZNYCH SUSZARNI

Biuro techniczne ceglarskie.

Stow. z ograni. odpow. 49

Własne cegielnie probiercze.

— Prospekty opisy. —

DUDERSTADT W H.

— Świadectwa. Rysunki. —

Sztuczne suszarnie ponad piecem i na ziemi z automatycznym ładowaniem i najlepszym wykorzystaniem ciepła z kręgowca i pary wylotowej.

S. Haas i T. Silberberg

Fabryka wyrobów betonowych i skład materiałów budow.

Krańów, ul. św. Tomasza 14, róg ul. św. Jana (Grand Hotel).

Utrzymuje na składzie: Cement opolski i krajowy, wapno hydrauliczne kufsteińskie, gips murarski i rzeźbiarski, łupek śląski, angielski i belgijski, ogniotrwałą papę dachową i izolacyjną, smołę pogazową i asfaltową, karbolineum, asfalt i gudron „Trinidad“. Rury kamionkowe wewnątrz i zewnątrz szklone, posadzki kamionkowe czeskie, dachówki różnych systemów. 14

Wyłączne zastępstwo szklonych cegieł fasadowych (glasierte Vorblendziegel)

Wykonują roboty asfaltowe i betonowe, kanalizacje domów z rur kamionk. i betonów.

Do dużej fabryki posadzek terrakotowych

na południu Rosji — potrzebny jest wytrawny samodzielny majster najmniej z trzyletnią praktyką, specjalista w branży ceramicznej. Poważne rekomendacje niezbędne.

Oferty piśmienne wyczerpujące z wymaganiami adresować pod literami K. K. do Redakcji „Przeglądu Ceramicznego“.

Gazeta 8

Przemysłowo-Handlowa

Pismo tygodniowe

Organ Koła

Przemysłowców

Redakcja i Administracja: Warszawa, Boduena 5. Tel. 6259. Skrzynka pocztowa 397 Prenumerata: rocznie 12 rb., kw. 3 rb., z przesyłką lub odnośz.

Czasopismo

techniczne

Dwutygodnik

Organ Tow. Politechnicznego we Lwowie

założony 1883 r., poświęcone sprawom technicznym. Przedpłata roczna 18 kor., 15 marek, 7 rubli

Lwów,

ul. Zimorowicza. 9

Pierwsze Brneńskie Towarzystwo dla wyrobu maszyn „Wannickwerk“ — Brno

dostarcza zupełne urządzenia i t. p. dla cegielni, fabryk szamoty, rur, dachówek, wszelkich wyrobów glinianych i zapraw, a w szczególności:

Maszyny ceglarskie każdej wielkości dla wyrobu cegieł, licówek i dachówek.

Maszyny strycharskie patent „Dornbuscha“ najlepsze z dzisiejszych strycharek, najmniejsza i najtańsza obsługa, gdyż odpada wyrzucanie cegieł z form.

Maszyny rozdrabniające: łamacze, ugniatacze dla mielenia na sucho, rozdrabniacze, walcówki.

Ugniatacze masy wilgotnej konstrukcji zwykłej i wielostopniowe patentu „Rakowskiego“.

Hydrauliczne prasy na cegły i płytki patentu „Friedricha“.

Automatyczne zasilacze „Oekonom“ systemu Gielowa

Maszyny parowe. — Kotły parowe. — Turbiny parowe systemu Parsona. — Motory na gaz ssany i benzynę systemu „Körting“, na ropę własnego systemu. — Pompy. — Transmisye. 36

WODOCIĄGI

dla miast, gmin, folwarków, zakładów kąpielowych, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych i t. d.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. — Wiercenie studzien. — Ustawianie pomp, Instalacje domowe z klozetami, łazienkami i t. d.

Centralne Ogrzewanie wszelkich systemów i Wentylacje

ŁAŻNIE, MECHANICZNE PRALNIE,
SUSZARNIE i t. d.

projektuje i wykonuje:

Inżynier Leonard Nitsch i Spółka.

Kraków: ul. Kolejowa 18. = Lwów: ul. Fredry 6.

Najlepsze referencje z dotychczas wykonanych robót.

Kosztorysy bezpłatnie.

26

Marcheggska Fabryka maszyn i odlewnia żelaza w Marchegg.

Specjalna fabryka do budowy maszyn rozdrabniających dla wszystkich celów.

Kompletne urządzenia cegielń.

Budowa: Zakładów dla łamania i sortowania szutru, odsiewania piasku, fabryk gipsu, nawozów sztucznych i t. p.

Patentowane młyny „ORION“ z ulepszonymi separatorami.

Urządzenia transportowe najnowszej i najlepszej konstrukcji.
Własna odlewnia dla odlewów szczególniejszej twardości.

Plany i kosztorysy na żądanie.

24

Chemiczna fabryka farb i szkliv, Zakłady Kaolinowe i parowa odmularnia w Nepomyślu kolo Karlsbadu

Biuro sprzedaży glinki z kopalń blosdorfskich i glin szamotowych.

J. Eliáš, Praga (Karlin)

dostarcza dla fabryk ceramicznych.

17

Szkliva:

Łatwo topliwe szkliva kaflarskie, najmialsze, w różnych odcieniach, bezbarwne szkliva dla kafli polewanych. Szkliva topione białe, niebieskie, czerwone, zielone, żółte i. t. d.. topniejące przy stożku Segera 010—08.

Tlenki, Kobalt, Smalta, Minia i Glejta etc.

Wysyłka
do wszystkich krajów.

Laborat. dla
przemysłu ceramicznego.

Minerały:

Gliny polewowe i wykładowe wypalające się białe, szamota palona i mielona, glina szamotowa, kaolin i ziemia porcelanowa, czeski kwarzec, glina kamionkowa gliny podkładowe chude i tłuste. Polewy i szkliva do każdego materyału.

Dla większych odbiorców
specyalne oferty.

Żądać
próbki i oferty.

PODKŁADKI

pod dachówki i gąsiory (ramki, klepki) z drzewa gorącym powietrzem suszonego, heblowane i nieheblowane, w najlepszym wykonaniu, po cenach konkurencyjnych dostarcza

Fabryka drobnych wyrobów drzewnych L. Tabaczyński i Ska

Nowosielica pod Wygodą (powiat Dolina).

11

Przyjmuje zamówienia na wszelkie roboty drewniane dla cegielni, drenarni i dachowczarni.

J. K. LOMBARDO i Sp.

Kraków Straszewskiego 28. — Warszawa Wspólna 11.

Biuro techniczne dla przemysłu chemicznego.

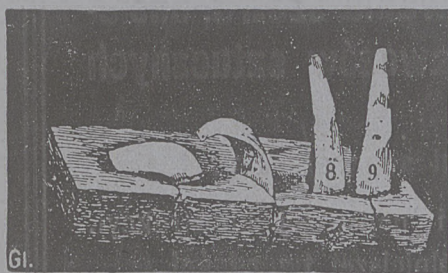
Przedstawicielstwo Marcheggskiej fabryki urządzają: kompletne cegielnie, fabryki ceramiczne i fabryki szutru.

Dostarczają: ceglarki, młyny kulowe, wszelkie aparaty do rozdrabniania materyałów twardych i przerabiania gliny.

Maszyny najlepszej konstrukcyi i z najlepszego materyału

— Setki świadectw i liczne odznaczenia. —

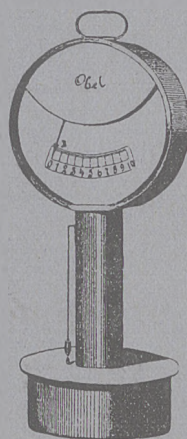
Kosztorysy i oferty darmo.

Stožki

Segera

jedyna i najlepsza kontrola dobrego i taniego wypalania wszelkich wyrobów z gliny.

Specyalność: przemysł cementowy, betonowy, rekonstrukcyja palenisk i kontrola techniczna fabryk.

Dostarczają:

Wszelkie specyalności dla cegielni i fabryk ceramicznych.

Ciągomierze systemu Obla.

Wszelkie aparaty do kontroli ruchu technicznego.

Gips francuski i węgierski dla fabryk dachówek i kafli.

Angielski drut stalowy dla cegielni.

Papier szybrowy.

1

Szkliva wszelkiego rodzaju.

Wyłączne zastępstwo fabryki szkliv i zakładów kaolinowych w Nepomyślu firmy „J. ELIÁŠ”

w Pradze.